

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Proteus ofte Minne-beelden verandert in Sinne-beelden

Cats, Jacob

Rotterdam, 1627

XXXXIV. Sibi nequam, cui bonus

urn:nbn:de:bsz:31-101049

Ovid. Lib. 1. *Et puer es, nec te, quidquam nisi ludere oportet.*
de Remed. *Lude, decent annos mollia regna tuos.*

Amor. ad *Cur aliquis rigido fodiāt sua pectora ferro?*
Cupidinem. *Invidiam cedis pacis amator habes.*

HIERON. **A**mor immoderatus ipsi amori novissimè inutiles facit: nam
quum fruendi cupiditate insatiabili quis flagrat, tempora suspi-
cionibus, lacrimis, querelis perdit, otium sui facit & novissimè sibi est odio.

Sich

Sich self quaet, niemant nut.

VRijt met een lustig hert. Waer toe bedroefde sinnen?
Doet als het velthoë † plach; dat weet hem vet te minnē;
Doet als het geestich dier †, dat aen den rijcken Nijl
Eet sat, en niet-te-min bedient den crocodijl.
T is dwaefheyt, soete jeught, en rechte vise-vasen,
Door al te grooten brant te quelen of te rasen:
Ghy, die een frissche maeght uyt reyner minne dient,
Belieft haer na den eysch, maer blijft u eyghen vrient.

* La perdis s'engraissit a couurir la femelle. Plutarch.

* Van die voghelken trochilos ghenaeamt, siet Plin. lib. 8. cap. 5.

Sibi nequam, cui bonus.

S*tultè aliquis nimio languet miserabilis igne,
Stultè aliquis tigno flebile pendet ornis.
Sit tibi cura tui, dum te concedis amicæ;
Quid lacus, aut laqueus, quid tibi mucro subit?
Se quoque curat † avis, tibi dum, crocodile, ministrat;
Et perdix, veneris munere, pinguis abit.
Et curare cutem potes, & servire puella:
Quod nimis, ut passim, sic in amore nocet.*

* De trochilo sive avium rege crocodilo dentes scalpente & se saginante consule Plin.
lib. 8. cap. 25.

Sois serviteur, sans crevecœur.

VEus estre sage amant? va t'en de telle forte
Que rien, que tout plaisir ton ame n'en rapporte:
Va suy le roitelet, lequel est si habil,
Qu'il se rapaist, alors qu'il fert au crocodil.

Cc

Onder

En voghel wel bekend ontrent de nijlsche stranden
 Bedient den crocodil, en peutert hem de tanden,
 Hy sviert ontrent het beest, vvaer dattet henen gaet,
 En siet! hoe schoon het dient, ten soect maer eygen baet.
 Al schreeut men overluyt, Diane van Ephesen
 Gaet let eens vvatter schuylt, het sal vvat anders vvesen:
 Neemt hier op u gemerck, vvie sloet gelijk een struys,
 En dient de landen niet, maer eer sijn eyghen huys.

Publica prætexuntur, privata curantur.

A *Egipti cum pinguis ager, tibi bellua nili,
 Nilus & ipse pater prandia bina dedit,
 Regulus ut dentes curet tibi, guttura lustrat;
 Scilicet: at saturo ventre recedit avis.
 Fana licet jactet Demetrius alta Dianæ †,
 Nil nisi privatas pectore versat opes.
 Res agis ipse tuas, bone vir, dum publica tractas,
 Idque patet, redeas cum gravis ære domum.*

* Actor. 19.35.

A la court du roy, chacun pour soy.

RObin fait grand devoir, tout pour la republique,
 Ainsi le dit il, mais remarquez sa pratique
 Vous trouverez en fin qu'il soit un vrai trochil,
 Lequel s'est engraisi servant au crocodil.

NON

Prestat tales, inquit Tacitus, reipubli-
ca adhibere qui pares negotiis, neque
supra sunt, hebetiores enim, quam acutio-
res, ut plurimum, melius rempub. admi-
nistrare, multis creditum est. (Thucyd.
lib. 3.) Ob rationes, inter alias, quia mul-
tiplici cautione (si malà fide eos agere
contingat) nimisque callidè artes suas
tegant, & specioso reipublica pretextu,
suas res agant; adè ut vel emunctissimæ
naris homines aut fallaciam non discer-
nant, aut impedire non possint. De talibus
Guicciardinus, chi da il consiglio, in-
quit, se non è molto fidele, per ogni
piccolo suo commodo, per ogni leg-
gier occasione, drizza spesso il confi-
glio a quel fine, che piu gli torna a
proposito, o di che piu si compiaci.
Dic, quæso, trochilum dentes crocodili
sedulo, ut videtur, curantem, ventri suo
consulere quis non credat? ingenui autem
isti, & paulum modo supra vulgus, stra-
tagemata huiusmodi vel omnino non tē-
tant, ingenio suo diffisi, vel non tam cau-
tè, quin facilè detegantur. Bona hic ergo
Tiberiana cautio, ille nec eminentes vir-
tutes sectabatur, & rursus vitia oderat;
ab optimis periculum sibi, à pessimis de-
decus publicum metuebat, inquit Tacit.

Tis best, seydt Tacitus, de soodanighe in
dienst vanden lande te ghebruycken, die
wel mans ghenoech zijn om haer sœcken te
verrichten, evenwel nochtans niet al te groo-
ten overvlieghers; want, ghelijck Thucydides
meynt, ronde ghesellen die maer eenen derm
en hebben (ghelijckmen seyt) en die recht uyt,
zijn immers soo dienstlich totte beleydinghe
van 's landts saken, als de spitsvinnighe hayr-
klyvers. De reden daer van is, onder andere, dat
dese scherp-voghels, alse qualijck willen, al te
veel kromme spronghen ter hant hebben, om
haer loos en boos voornemen voor de oogen
vande gemeente te bewimpelen, als wetende
so behendelijck haer eyghen voordeelen met-
ten deckmantel van 't gemeene te bekleeden,
dat selfs de sneeghste van allen niet en kunnen
mercken waer't valt is. Daer in tegendeel van
dien, dese effene en eenvoudighe verstanden
ghemeenlijck ofte gheen slimme strecken en
derven aenrechten, ofte wel sulcx bestaende,
werden lichrelijck achterhaelt, en betrapt. So
is dan best het ghevoelen van Tiberius, die en
hielt niet van uytmytende deuchden, haten-
de oock soodanighe ghebreken: vreesende van
de beste eyghen ghevaer, vande quaetste ghe-
meene schade.

Wat zijnder al gheslepen gasten,
Soo afgbericht om toe te tasten,
Dat al hun doen schijnt voor 't ghe-
meen!
En siet! tis maer voor hem alleen.

LISP. DE CONST. LIB. I.

Vldimus agrestes saepe trepidare, &
concurrere, & vota facere, cum ca-
lamitas ingruit aut tempestas; sed tu, cum
de se vit, eosdem se voca & examina, re-
peries unumquemque timuisse duntaxat
segeti & agellulo suo (& infra) mundus

universus exercet histrioniam (ait Arbi-
ter) comediam, ô boni, luditis, & veluti
personâ patria rem privatam curatis.

MICH. MONTAGN.

Quelque personage que l'homme joue,
il joue tousiours le sien parmy.

*Daer wandelen vele, wiens God den buyck is,
dewelcke aerts ghesint zijn.*

VAnneer de crocodil is sat en vol gesopen
So komt tot sijnen muyl een vogel ingekropen
Die suyvert hem den mont, en al om vveynigh aes:
Wat gaet het beesken aen? voorvvaer het is te dyaes.
Maer segh eens, arrem dier, ist niet een beter leven
Te nutten slechter kost, en vry te moghen siveven?
Hoe geeft sich menigh mensch tot alle vuyl gebruyck!
En al dat maer alleen ten dienste vanden buyck.

O prodiga rerum luxuries!

D*um satur, ad fulvas Nili crocodilus arenas,
Turpiter eructans littora vasta quatit,
Regulus, ore trahens haerentes dentibus escas,
Reliquias pretium vile laboris habet.
Nonne foret melius nulli servire tyranno?
Perque nemus victu liberiore frui?
Turpe ministerium satanae prestamus, & orbi:
Vah pudeat! solus premia venter habet.*

PROVERB. 9. 17.

*Les eaux desrobées sont douces, & le pain prins
en cachette est plaisant.*

AS tu doncq, pauvre oiseau, la bouche si friande,
Que tu vais t'hasarder, pour si peu de viande,
Prostituant ton corps au monstre si hideux?
Qui sert aux appetits, ô qu'il est est malheureux.

O PRO:

SI quoties cibum sumimus, non voluptatis potius, quam valetudinis negotium ageremus, atque ibi desineret cupiditas, ubi finitur necessitas; sanè nec patrimoniorum exitium culina, nec animorum pernècies foret gula. *Avem aliquam (vab dementiam!) millies pascimus, ut semel ab ea pascamur; quod verò eterni alimenti occasionem liberalissimè nobis offert, vix potu frigida dignamur. Terram, ac mare scrutamur, ut cibis exquisitis corpus saginemus; ut anima benè sit, vix aliquis seipsum inspicit. Ecquid homine magis indignum, quàm ventrem, & que ventri vicina sunt, tanquam pro Deo, habere? Sapientia in sicco habitat, inquit ille, non in paludibus, ac lacunis. Fundi nimio humore diffuentes nil ferè præter bufones, ranas ac hydros generare solent, utpotè frugibus ferendis inutiles. Venter mero estuans, inquit Hieron. despumat in libidinem. Abstinentiam, ut corpori bonam, laudat medicus; ut ingenio, philosophus; ut animæ, theologus. Si omnibus & singulis benè velimus, ipsa colenda est.*

Indien den mensche, terwylen dat hy besich is met eten en drincken, niet meer sijn lusten als den nootdruft, en sochte in te volghen, ende dat de begeerlijckheyt altijts ophielt met den hongher: voorwaer hy en soude niet beschaicht werden, noch door de kencken in sijn goet, noch door de gulsicheyt in sijn ghemoet. Wat een dwaelheyt! men spijst een vogel duyfentmael, al om eens vande selve ghespijst te werden; ende aen het gene, dat ons voor eeuwich soude kunnen spysen, en weertmen nauwelijcx een koude loop waters te wille. Men doorsnuffelt lant en zee om het lichaem met alderley leckernien vet en dick te maken, en middeler tijt en neemtmen nau eens de pyne sijn eyghen selfs recht te ondersoecken, op dat de ziele haer rechte bekomste hadde. Sekerlijck hy betoont hem der zielen onwaerdigh te zijn, die meer te doë heeft met sijn lichaem, als met haer op te koesteren. Wat voeghter doch een mensche minder als den buyck, ende ghene den buyck nabuerich is, als voor een God te achten? De wijsheyt (seyter een wijsman) woont in't drooge, niet in poelen of morassen. Al te vachtighe landen, brengen niet als puyten en padden voort, als onbequaem zijnde tot goede vruchten. De buyck opwallende van overdadicheyt, werpt niet uyt als si huym van onkuyscheyt. De medecijn leert sparigheyt goet te zijn voor het lichaem; de wijsgerighe voor het verstandt, de leeraer der Godheydt, voor de ziele. Willen wy alle ende yeder van de voorschreven dinghen goedt doen, laet ons met maten spangh zijn.

Innocent. de Vil. Vitæ Hum.

Gula paradisum clausit, primogenituram vendidit, suspendit pistorem, decollavit baptistam: Nabuzaidam princeps coquorum templum incendit, & Ie-

rusalem totam evertit. Balthasar manum contra se scribentem conspexit in convivio, & eadem nocte interfectus est à Chaldeis.